13/12/2019

Ο Γέροντας Εφραίμ ο Αγιορείτης και Αριζονίτης

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου

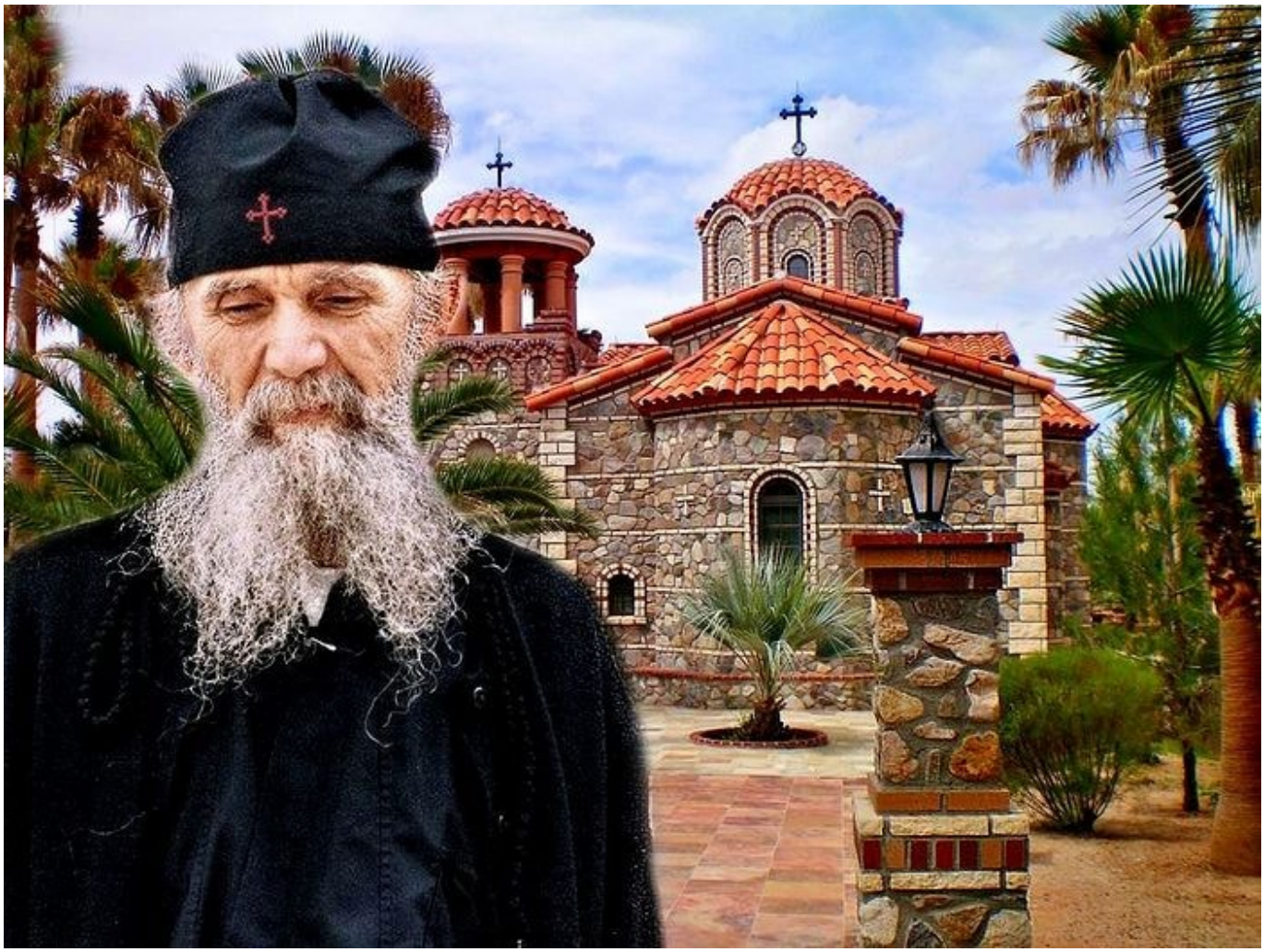

Του Σεβ. Μητροπολίτου Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου κ. Ιεροθέου

Τό προηγούμενο Σάββατο, 7 Δεκεμβρίου 2019, ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ στήν Ἱερά Μονή τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου στήν Ἀριζόνα τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν Ἀμερικῆς, ὁ Γέροντας Ἐφραίμ, καί ἡ ἐξόδιος ἀκολουθία του ἔγινε τήν 11η Δεκεμβρίου 2019 στήν ἴδια Μονή ἐν μέσῳ πολλῶν πνευματικῶν του παιδιῶν, τά ὁποῖα ἀναγέννησε πνευμα-τικά, Κληρικῶν, μοναχῶν καί λαϊκῶν, ὅλων τῶν ἡλικιῶν καί κατηγοριῶν.

Ἐτιμήθη ἀπό τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη κ. Βαρθολομαῖο μέ μήνυμα πού διαβάσθηκε κατά τήν ἐξόδιο ἀκολουθία του ἀπό τόν Ἡγούμενο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Φιλοθέου Ἁγίου Ὄρους Ἀρχιμ. π. Νικόδημο, ὁ ὁποῖος ἐξεφώνησε κατόπιν καί δικό του λόγο, ἀλλά καί μέ τήν παρουσία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀμε-ρικῆς κ. Ἐλπιδοφόρου, ὁ ὁποῖος παρουσίασε τήν προσωπικότητά του καί τό ἔργο τό ὁποῖο ἐπιτέλεσε.

Μέ τόν μακαριστό Ἱερομόναχο Ἐφραίμ συνδέθηκα πολυτρόπως καί ποικιλοτρόπως ἐδῶ καί πολλά χρόνια, καί μέ τό κείμε-νο αὐτό θά παρουσιάσω μερικές σκέψεις μου γιά τόν μακαριστό Γέροντα.

1. Ἡσυχαστής καί διδάσκαλος τῆς ἡσυχίας

Τήν δεκαετία τοῦ 1960 ἄρχισε νά ἀνατέλλη τό φωτεινό αὐτό πνευματικό ἀστέρι στό Ἅγιον Ὄρος. Ἀπό τήν νεανική ἡλικία του συγκα-ταριθμήθηκε στήν πνευματική συνοδεία τοῦ μεγάλου Γέροντος Ἡσυχαστοῦ Ἰωσήφ τοῦ Σπηλαιώτου. Διακρινόταν ἀπό τότε γιά τήν παιδικότητά του καί τήν ἀδιάκριτη ὑπακοή του, πού τόν ἐξύψωσαν.

Ὅταν ἤμουν φοιτητής, τήν περίοδο 1964-1968 ἄκουγα γιά τόν Γέροντα Ἐφραίμ. Εἶχε ἤδη κοιμηθῆ τό 1959 ὁ μεγάλος Γέροντάς του π. Ἰωσήφ ὁ Σπηλαιώτης καί ἐκεῖνος μαζί μέ μιά μικρή συνοδεία συνέχιζε τήν ζωή τοῦ Γέροντός του στό Καλύβι τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου στήν Νέα Σκήτη.

Τότε, ἐπειδή ὁ Ἀρχιμ. π. Σπυρίδων Ξένος, πού ἦταν Διευθυντής στό Οἰκοτροφεῖο τοῦ Ἀγρινίου, ὅπου ἔμενα κατά τά μαθητικά μου χρόνια, ἔγινε μοναχός στήν Νέα Σκήτη τοῦ Ἁγίου Ὄρους, γι’ αὐτό πήγαινα συχνά στήν Νέα Σκήτη καί γνώρισα τόν Γέροντα Ἐφραίμ, τήν Συνοδεία του, ἀλλά καί μερικά μέλη ἀπό τήν Συνοδεία τοῦ Γέροντος Ἰωσήφ τοῦ ἡσυχαστοῦ, ὅπως τόν αὐτάδελφό του π. Ἀθανάσιο, τόν μοναχό Ἰωσήφ τόν μετέπειτα Βατοπαιδινό, τόν μοναχό Θεοφύλακτο καί ἄλλους. Ὁ Γέροντας Ἐφραίμ ἀκολουθοῦσε πιστῶς τήν ἡσυχαστική ζωή τοῦ Γέροντος Ἰωσήφ τοῦ Ἡσυχα-στοῦ.

Μιά φορά, ὡς λαϊκός φοιτητής τήν δεκαετία τοῦ 1960, πῆγα στήν Καλύβη του νά τόν συναντήσω καί νά ἀκούσω ἀπό τά χείλη του γιά τήν νοερά προσευχή, πού διψοῦσα νά μάθω. Ἐπειδή δέν γνώριζα τό πρόγραμμά του πῆγα τό πρωΐ, ὅταν ἐκεῖνος μέ τήν Συνοδεία του ξεκουράζονταν ἀπό τήν νυκτερινή ἀκολουθία πού ἔκαναν μέ τό κομποσχοίνι καί τήν θεία Λειτουργία πού τελοῦσαν κάθε βράδυ.

Ἔτσι, ἐπειδή δέν ἄνοιγαν τήν πόρτα, μετά τό κτύπημα, παρέμεινα πολύ ὥρα ἔξω ἀπό τήν πόρτα τῆς καλύβης του προσευχόμενος. Μετά ἀπό περίπου δύο ὧρες ἄνοιξαν τήν πόρτα καί συνάντησα τόν Γέροντα Ἐφραίμ γιά πρώτη φορά.

Τό πρόσωπό του ἦταν ἤρεμο, παιδικό, φωτεινό, καί ὁ λόγος του ἦταν ἱλαρός. Τόν ρώτησα γιά τήν εὐχή. Δέν ἐνθυμοῦμαι τί μοῦ εἶπε, ἀλλά συνεχῶς ἐπανελάμβανε τό ρῆμα «ἀδολεσχῶ» καί τήν λέξη «ἀδολεσχία», μέ τήν ἔννοια ὅτι πρέπει συνεχῶς νά ἀδολεσχοῦμε μέ τόν Θεό καί μέ αὐτό δήλωνε τήν νοερά προσευχή.

Μοῦ ἔκανε ἐντύπωση αὐτή ἡ λέξη πού συναντᾶται στούς Ψαλμούς τοῦ Δαυίδ: «ἠδολέσχουν ἐν τοῖς δικαιώμασί σου» (Ψαλμ. 118, 48). Τά δικαιώματα τοῦ Θεοῦ εἶναι οἱ ἐντολές του, τίς ὁποῖες πρέπει νά ἐφαρμόζουμε. Μιά ἀπό αὐτές εἶναι ἡ νήψη καί ἡ προσευχή.

Ἁπλῶς ἐδῶ νά προσθέσω ὅτι βρῆκα καί τό βιβλίο τοῦ Εὐγενίου Βούλγαρη «Ἀδολεσχία Φιλόθεος», πού εἶναι ἑρμηνεία τῆς Πεντατεύχου. Ὅμως ὁ Γέροντας Ἐφραίμ τό ἐννοοῦσε ὡς τήν ἀδιάλειπτη προσευχή, τήν συνεχῆ ἐπίκληση τῆς εὐχῆς «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ἐλέησόν με».

Ὅταν στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας τοῦ 1970 ἔγινα Κληρικός καί πήγαινα συχνά στό Ἅγιον Ὄρος, ἐκεῖνος μετακινήθηκε μέ τήν Συνοδεία του στή Ἱερά Μονή Φιλοθέου, καί ἀνέλαβε τήν θέση τοῦ Ἡγουμένου. Ἦταν φυσικό νά ἐπισκέπτομαι καί τήν Ἱερά αὐτή Μονή. Ἔβλεπε κανείς στήν Μονή νέους μοναχούς οἱ ὁποῖοι, μαζί μέ τίς ἱερές ἀκολουθίες ἠσχολοῦντο μέ τήν νοερά προσευχή. Ἦταν ἕνα πνευματικό μελίσσι, γιατί παντοῦ ἄκουγε κανείς νά λέγεται ἡ εὐχή, κατά τήν ὥρα τῶν διακονημάτων καί τῶν μετακινήσεων ψιθυριστά, ἀλλά τό διαισθανόταν κανείς ἔντονα καί στήν ἀτμόσφαιρα τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, μέ τίς ἀκολουθίες καί τήν θεία Λειτουργία. Γιατί ἡ θεία Λειτουργία ἀποκτᾶ ἄλλη πνευματική αἴσθηση, ὅταν τελῆται ἀπό ἡσυχαστές Κληρικούς καί εἶναι παρόντες ἡσυχαστές μοναχοί.

Ἀπό τήν πνευματική ἀτμόσφαιρα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Φιλοθέου ἐπανδρώθηκαν καί ἄλλα τρία Μοναστήρια, ὅπως ἡ Μονή Καρακάλλου, ἡ Μονή Ξηροποτάμου καί ἡ Μονή Κωνστα-μονίτου.

Ὅταν πήγαινα στήν Ἱερά Μονή Φιλοθέου συζητοῦσα μέ τόν Ἡγούμενο π. Ἐφραίμ θέματα πού μέ ἐνδιέφεραν, γιατί πράγματι ἐκείνη τήν ἐποχή ἤθελα νά μάθω πολύ γιά τό πῶς μπορεῖ νά συνδέση κανείς στενά τήν ἱερά ἡσυχία μέ τήν θεία Λειτουργία καί τήν ποιμαντική. Ἀπό ὅσα μοῦ ἔλεγε κατά καιρούς συγκράτησα μέχρι σήμερα δύο σημεῖα.

Πρῶτον, μοῦ μιλοῦσε γιά τήν ἱερά ἡσυχία, τήν νοερά προσευχή καί τήν μέθοδό

της. Στήν πραγματικότητα μοῦ ἀνέλυε τόν ἱερό ἡσυχασμό στήν πράξη, ὅπως τόν ζοῦσε ὁ Γέροντάς του Ἰωσήφ ὁ ἡσυχαστής, καί ὅπως τόν παρέλαβε ἐκεῖνος καί τόν ἐφήρμοζε, καί ἔπειτα τόν μετέδιδε στά πνευματικά του παιδιά. Εἶναι μιά πνευματική κληρονομιά.

Δεύτερον, μοῦ μιλοῦσε συχνά γιά τήν κοίμηση τοῦ Γέρον-τός του Ἰωσήφ τοῦ Ἡσυχαστοῦ. Μοῦ ἔμεινε μιά φράση ὅτι «δέν εἶδα πιό λεβέντικο θάνατο ἀπό τόν θάνατο τοῦ Γέροντος». Ὁ τρόπος δέ πού τόν διηγεῖτο ἦταν μυσταγωγικός. Τά ἔγραψε αὐτά ὁ ἴδιος καί μπορεῖ κανείς νά τά διαβάση, ἀλλά ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο τά διηγεῖτο ἐκεῖνος, μέ τήν λεπτή φωνή του, τόν ἀργό τρόπο ἔκφρασης τοῦ λόγου του καί τήν κατανυκτική ἀτμόσφαιρα τῆς Μονῆς, μάλιστα μετά ἀπό τό Ἀπόδειπνο, ἦταν ἀνεπανάληπτος.

2. Μεταφύτευση στήν Ἀμερική

Ἡ μεταφύτευση τοῦ Γέροντος Ἐφραίμ στήν Ἀμερική ἦταν μιά παράτολμη ἐνέργεια. Ἐνῶ εἶχε τόν δέοντα σεβασμό στό Ἅγιον Ὄρος ἀπό τά πνευματικά του παιδιά, ἀπό Ἡγουμένους, Ἱερομονάχους καί μοναχούς, ἐκεῖνος προτίμησε νά κάνη ἕνα «παράτολμο πήδημα» στήν ἄβυσσο τοῦ Νέου Κόσμου, τοῦ Καναδᾶ καί τῆς Ἀμερικῆς. Προφανῶς, εἶχε ἀποκάλυψη-πληροφορία ἀπό τόν Θεό.

Ἡ Ἀμερική ἔχει κυριευθῆ ἀπό ἕναν Χριστιανισμό μέ σχο-λα-στικό περιεχόμενο, ὅπως τόν ἐκφράζει ὁ Ρωμαιοκαθολικισμός, καί μέ ἠθικό-συναισθηματικό περιεχόμενο, ὅπως τόν ἐκήρυττε ὁ Προτεσταντισμός. Κυρίως ἡ Ἀμερική εἶναι ἕνα συνονθύλευμα Προτεσταντισμοῦ, Διαφωτισμοῦ καί Ρομαντισμοῦ. Τά ρεύματα αὐτά ἔχουν ἐπηρεάσει καί τήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία. Ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία πού ὑπάγεται στό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο δέν εἶχε ἀνεπτυγμένο ὀρθόδοξο Μοναχισμό.

Ὁ μακαριστός Γέροντας Ἐφραίμ διέβλεψε αὐτήν τήν ἔλλειψη καί πῆρε τήν ἀπόφαση νά ἱδρύση Ὀρθόδοξα Μοναστήρια, καί στήν πραγματικότητα νά μεταφέρη στήν Ἀμερική τόν ὀρθόδοξο ἀθωνικό μοναχισμό, πού ἔχει ὡς βάση τόν ἱερό ἡσυχασμό, ὅπως τόν ἔζησε καί τόν δίδαξε ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς.

Εἶναι δίκαιο νά ὑπογραμμισθῆ ὅτι ὁ μακαριστός π. Ἰωάννης Ρωμανίδης διέβλεψε πρῶτος αὐτήν τήν ἔλλειψη καί τήν διετύπωσε σέ κείμενά του. Ἐπειδή γεννήθηκε καί μεγάλωσε στήν Ἀμερική, καί μάλιστα στό Μανχάταν τῆς Νέας Ὑόρκης, καί σπούδασε σέ τρεῖς Θεολογικές Σχολές (Τιμίου Σταυροῦ Βοστώνης, Πανεπιστημίου Γέϊλ, καί Ἁγίου Βλαδιμήρου Νέας Ὑόρκης) γνώριζε πολύ καλά τό πνεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ πού ἐπικρατεῖ στήν Ἀμερική, τίς ἐπιρροές πού δέχθηκε ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία καί ἡ ὀρθόδοξη θεολογία ἀπό τόν Ρωμαιοκαθολικισμό καί τόν Προτεσταντισμό, ἀλλά συνειδητοποίησε καί πολύ καλά καί τόν τρόπο διεξόδου ἀπό

αὐτήν τήν ἐκκοσμίκευση στήν Ἐκκλησία καί στήν θεολογία.

Αὐτό ἔγινε ἡ αἰτία νά ἀσχοληθῆ μέ τήν ὀρθόδοξη θεολογία, ὅπως ἐκφράζεται ἀπό τούς Προφῆτες, τούς Ἀποστόλους καί τούς Πατέρες, μέ κατάληξη τήν διατριβή του «Τό προπατορικό ἁμάρτημα», πού κατατέθηκε καί ἐγκρίθηκε τό 1957 ἀπό τήν Θεολογική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Εἶναι σημαντικό νά σημειωθῆ ὅτι πρίν γράψει τήν διδακτορική του διατριβή «Τό προπατορικό ἁμάρτημα», ἔγραψε τέσσερεις ἐπί μέρους ἐργασίες, ὡς στάδιο προετοιμασίας γιά τήν διδακτορική του διατριβή καί τίς κατέθεσε στό Θεολογικό Ἰνστιτοῦτο τοῦ Ἁγίου Σεργίου στό Παρίσι. Στίς δύο ἀπό αὐτές διαλαμβάνονται μερικά σημεῖα πού θέλω νά ὑπογραμμίσω ἐδῶ.

Στήν πρώτη μελέτη του πού ἔγραψε στήν ἀγγλική γλώσσα τό 1954 μέ τίτλο «Τό Προπατορικό Ἁμάρτημα κατά τόν Ἀπόστολο Παῦλο» ὁ π. Ἰωάννης κατέληξε ὡς ἑξῆς:

«Ἡ ἀποστολή τῆς Ὀρθοδόξου θεολογίας σήμερα εἶναι νά φέρη μιά ἀφύπνιση στόν Δυτικό Χριστιανισμό, ἀλλά γιά νά τό κάνουν αὐτό οἱ ἴδιοι οἱ Ὀρθόδοξοι πρέπει νά ξαναανακαλύψουν τίς δικές τους παραδόσεις καί νά παύσουν, μιά καί καλή, νά ἀποδέχονται τήν διαβρωτική διείσδυση τῆς Δυτικῆς θεολογικῆς συγχύσεως στήν Ὀρθόδοξη θεολογία. Μόνον μέσῳ τῆς ἐπιστροφῆς στήν Βιβλική κατανόηση τοῦ Σατανᾶ καί τοῦ ἀνθρωπίνου προορισμοῦ μποροῦν γιά ἄλλη μιά φορά τά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας νά γίνουν ἡ πηγή καί ἡ δύναμη τῆς Ὀρθοδόξου θεολογίας. Ὁ ἐχθρός τῆς ζωῆς καί τῆς ἀγάπης μπορεῖ νά καταστραφῆ μόνον ὅταν οἱ Χριστιανοί μποροῦν με σιγουριά νά ποῦν, «οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν» (Β΄ Κορ. 2:11).Ὅποια θεολογία δέν μπορεῖ νά ὁρίση μέ ἀκρίβεια τίς μεθόδους καί τίς ἐξαπατήσεις τοῦ διαβόλου εἶναι καθαρά αἱρετική, ἐπειδή μιά τέτοια θεολογία ἔχει ἤδη ἐξαπατηθῆ ἀπό τόν διάβολο. Γιά αὐτόν ἀκριβῶς τόν λόγο οἱ Πατέρες μποροῦσαν νά βεβαιώσουν πώς ἡ αἵρεση εἶναι ἔργο τοῦ διαβόλου».

Σέ μιά ἄλλη μελέτη του τήν ὁποία δημοσίευσε στήν ἀγγλική γλώσσα τό 1956 μέ τίτλο «Ἡ ἐκκλησιολογία τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου τοῦ Ἀντιοχείας», μεταξύ τῶν ἄλλων ἀναφέρεται στίς δύο ὄψεις τῆς Ἐκκλησίας, πού εἶναι ὁ πόλεμος ἐναντίον τοῦ διαβόλου καί ἡ ἕνωση καί κοινωνία μέ τόν Χριστό. Γράφει, μεταξύ τῶν ἄλλων:

«Ἡ Ἐκκλησία ἔχει δύο ὄψεις, μιά θετική –ἀγάπη, ἑνότητα καί κοινωνία ἀθανασίας μεταξύ τῶν μελῶν της καί τῶν ἁγίων ἐν Χριστῷ, καί μιά ἀρνητική–τόν πόλεμο κατά τοῦ Σατανᾶ καί τῶν δυνάμεών του πού ἤδη ἔχουν νικηθῆ στό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἀπό αὐτούς πού ζοῦν ἐν Χριστῷ πέραν τοῦ θανάτου, ἀναμένοντας τήν γενική (Δευτέρα) ἀνάσταση –τήν τελική καί ὁριστική νίκη τοῦ Θεοῦ ἐπί τοῦ

Σατανᾶ. Ἡ Χριστολογία εἶναι ἡ θετική ὄψη τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά ὁρίζεται ἀπό τήν βιβλική δαιμονολογία, ἡ ὁποία εἶναι ὁ ἀρνητικός παράγοντας-κλειδί, ἡ ὁποία καθορίζει τήν Χριστολογία καί τήν Ἐκκλησιολογία, πού καί οἱ δύο εἶναι ἀκατανόητες χωρίς μιά ἐπαρκῆ κατανόηση τοῦ ἔργου καί τῶν μεθόδων τοῦ Σατανᾶ» (Μητροπολίτου Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου Ἱεροθέου: π. Ἰωάννης Ρωμανίδης, ἕνα κορυφαῖος δογματικός θεολόγος τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἐκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου (Πελαγίας), α΄ ἔκδ. 2012).

Ὅπως φαίνεται στά δύο αὐτά ἀποσπάσματα, μιά ἀπό τίς βασικές θέσεις τοῦ π. Ἰωάννου Ρωμανίδη εἶναι ὅτι ἡ ὀρθόδοξη θεολογία πρέπει νά ἀπεγκλωβιστῆ ἀπό τόν σχολαστικισμό τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν καί τόν ἠθικισμό τῶν Προτεσταντῶν καί νά ἀποκτήση δικά της κριτήρια, πού εἶναι ἡ νίκη τοῦ Χριστοῦ καί τῶν Χριστιανῶν μέ τήν δύναμη τοῦ Χριστοῦ ἐναντίον τοῦ διαβόλου, τῆς ἁμαρτίας καί τοῦ θανάτου.

Ὡς συνέπεια αὐτῶν ἦταν νά συλλάβη τήν σκέψη ὅτι πρέπει νά ἱδρυθῆ ἕνα Ὀρθόδοξο Μοναστήρι στήν Ἀμερική, ὅπου οἱ ἄνθρωποι θά μαθαίνουν πῶς θά ἀπελευθερώνονται ἀπό τήν ὑποδούλωσή τους στόν διάβολο, τήν ἁμαρτία καί τόν θάνατο.

Ἔτσι, σέ ἐπιστολή του πού ἔστειλε στόν π. Θεόκλητο Διονυσιάτη τό 1958, μετά τήν ἐκπόνηση τῆς διδακτορικῆς διατριβῆς του, ἔγραφε ὅτι ἡ Ἐκκλησία στήν Ἀμερική ἔχει ἀνάγκη ἀπό τήν ἵδρυση μιᾶς ὀρθοδόξου Μονῆς καί ἀπό τήν μεταφορά ἐκεῖ μιᾶς ἁγιορείτικης ἀδελφότητος. Μεταξύ τῶν ἄλλων τοῦ ἔγραφε στόν π. Θεόκλητο Διονυσιάτη:

«… Ἀκριβῶς ἐπειδή ἡ ἐν κόσμῳ Ἐκκλησία ἀπεκόπη τῆς μοναχικῆς παραδόσεως, ἐσημειώθη ἐπί τῶν ἡμερῶν μας ἡ γνωστή κατάπτωσις τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Ὁ σατανᾶς ἔχει τόσον πολύ διαστρέψει τήν θεολογίαν τῶν αἱρετικῶν καί τῶν ἐκ τῆς Δύσεως ἐπηρεασμένων δῆθεν ὀρθοδόξων, ὥστε νά νομίζουν τινές ὅτι ἡ σωτηρία δέν εἶναι ἀπό τό κράτος καί τάς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ, ἀλλά ἀπό τόν Θεόν. Ὁ Θεός ἔγινεν ἄνθρωπος διά νά μᾶς σώσῃ ἀπό τόν ἑαυτόν Του! Διά τοῦτο εἰς τήν Δύσιν ἐξέλιπεν ἡ ἀσκητική ζωή. Οὔτε νηστεύουν οὔτε προσεύχονται πολύ. Μόνον ἀναζητοῦν τήν εὐδαιμονίαν. … Ὅταν ὑπάρχῃ ἐσφαλμένη Θεολογία τότε ὁ Χριστιανισμός καταντᾷ δρᾶσις. … Ὁ μοναχικός βίος τῶν ἑτεροδόξων ἐδῶ εἶναι μεστά δράσεως τάγματα πού καταγίνονται μέ ὅ,τιδήποτε ἐκτός ἀπό ἄσκησιν πνευματικήν, ὡς τήν ἐκλαμβάνει ἡ Ὀρθόδοξος παράδοσις. … Δυστυχῶς δέν ἔχομεν ἐδῶ οὔτε ἕνα ἀσκητήν ἤ Μοναστήρι καί δέν ὑπάρχει κανένα παράδειγμα ζωντανόν Ὀρθοδόξου ζωῆς. …

Θά ἤθελα νά μάθω τήν γνώμην Σου περί τῶν δυνατοτήτων μεταφυτεύσεως μιᾶς μοναχικῆς κοινότητος ἐκ 5-10 Μοναχῶν ἐπί ἀμερικανικοῦ ἐδάφους. Ἐάν δέν γίνῃ

κάτι τέτοιο ἡ Ὀρθοδοξία θά ἐκλείψῃ ἐδῶ ἤ θά μεταμορφωθῇ σέ κάτι ἄλλο, ὅπως ἤδη ἔχει γίνει εἰς μεγάλον βαθμόν.

Προσεπάθησα στό βιβλίον μου νά πῶ αὐτά πού λές καί Σύ στό ἰδικόν Σου, ἀλλά ἐδῶ κανείς δέν τό καταλαβαίνει. Βλέπεις οἱ Ἕλληνες ἐδῶ ἔχουν ἀφομοιωθῆ μέ τόν εὐδαιμονισμόν τῆς Δύσεως καί εἰς τά μάτια τους ὁ εὐδαιμονισμός εἶναι θέλημα Θεοῦ. Λοιπόν τί θά πάῃ νά κάμῃ ἐπάνω στούς βράχους μέ ὁλονυκτίες καί τά λοιπά;

Θά ἤθελα πολύ νά ἀλληλογραφῶμεν. Νομίζω ὅτι θά λυπηθῆ ὁ διάβολος πού δέν μᾶς ἀρέσει ὁ χριστιανισμός πού προωθεῖ, ἀλλά τί θά γίνῃ; Δέν μπορεῖ κανείς νά ἀρέσῃ εἰς αὐτόν, ὅταν θέλῃ νά ἀρέσῃ στόν Θεόν. Ὡραῖα περιγράφει ὁ ἅγιος Συμεών ὁ νέος Θεολόγος πῶς ὁ σατανᾶς βοηθεῖ εἰς τήν προσευχήν καί στά καλά ἔργα ὡρισμένων...»

Ἀπορεῖ κανείς τό πῶς μέ τόση ἐνάργεια κατάλαβε ὁ π. Ἰωάννης Ρωμανίδης ἀπό τήν δεκαετία τοῦ 1950 αὐτό τό πρόβλημα πού ὑπάρχει στόν δυτικό κόσμο.

Φαίνεται πώς αὐτή ἦταν μιά ἀπό τίς ἔμμονες ἰδέες τοῦ π. Ἰωάννου Ρωμανίδη τό νά μεταφυτευθῆ στήν Ἀμερική ἀπό τό Ἅγιον Ὄρος μιά μοναχική ἀδελφότητα, πράγμα τό ὁποῖο συναντᾶμε σέ ἐπιστολές του, τίς ὁποῖες ἀπέστειλε στό ζεῦγος Πανάγου καί Κατίγκως Πατέρα, πού ἀργότερα καί αὐτοί ἔγιναν μοναχοί καί ἔλαβαν τά ὀνόματα Ξενοφών καί Μαρία Μυρτιδιώτισσα. Τίς ἐπιστολές αὐτές δημοσίευσε ὁ π. Γεώργιος Μεταλληνός στό βιβλίο του μέ τίτλο «Πρωτοπρεσβύτερος Ἰωάννης Ρωμανίδης, “ὁ προφήτης τῆς Ρωμηοσύνης” προσωπογραφούμενος μέσα ἀπό ἄγνωστα ἤ λίγο γνωστά κείμενα» (ἔκδ. Ἁρμός).

Στίς ἐπιστολές αὐτές διασώζονται πολλά στοιχεῖα πού δείχνουν τό ἐνδιαφέρον τοῦ π. Ἰωάννου Ρωμανίδη γιά τήν ἵδρυση στήν Ἀμερική Ὀρθοδόξων Ἱερῶν Μονῶν, οἱ ὁποῖες θά ἀκολουθοῦν τήν ὀρθόδοξη ἀσκητική παράδοση, ἡ ὁποία εἶναι ἡ βάση τῆς ὀρθοδόξου θεολογίας. Θά ἀναφέρω μερικά ἀποσπάσματα.

Σέ μιά ἐπιστολή του (14-7-1958) γράφει μεταξύ τῶν ἄλλων ὅτι στήν Δύση ἡ Ὀρθοδοξία ἔγινε μιά μορφή Προτεσταντικῆς Οὐνίας. Πολύ τολμηρός λόγος!

«Ἑπομένως, ὅπως ἔχουν οἱ ρωμαϊκοί τήν οὐνίαν, τώρα καί οἱ προτεστάνται ἔχουν ἐπίσης μίαν οὐνίαν. Ἀκολουθοῦμεν τούς προτεστάντας εἰς ὅλα καί τήν Ὀρθοδοξίαν μόνον κατά τούς λειτουργικούς τύπους».

Σέ ἄλλη ἐπιστολή του (27-12-1958) ἀναφέρεται στόν γέροντα Ἰωσήφ τόν Ἡσυχαστή, ὁ ὁποῖος «εἶναι ἴσως ὁ καλύτερος ἀσκητής στήν νοερά προσευχή» καί προσθέτει: «Οἱ ὑποτακτικοί του εἶναι ἄριστοι καί ἄν γίνῃ μοναστήρι, εἰμπορεῖ ἕνας ἀπ’ αὐτούς νά βάλῃ θεμέλια». Καί σημειώνει: «Μία καλή καί αὐστηρά μοναχική

ζωή εἶναι τό μόνο πράγμα πού εἰμπορεῖ νά δείξῃ τόν δρόμον νά ἐξέλθωμεν ἀπό αὐτήν τήν ἐλεεινήν κατάστασιν τῆς Ὀρθοδοξίας ἐν Ἀμερικῇ. Ἐάν γίνῃ ἀπό Ἁγιορείτας, θά ἔχωμεν τό τυπικόν τοῦ Ἁγ. Ὄρους μέ τές ἀγρυπνίες κ.τ.λ. καί αὐτοί θά εἶναι ἰσχυρόν ἱεραποστολικόν κέντρον, πού θά εἰσβάλῃ εἰς τό κέντρον τῆς βασιλείας τοῦ σατανᾶ καί θά καθαρίσῃ τήν ἀτμόσφαιραν ἀπό τά δαιμόνια μέ τό Ὀρθόδοξο θυμιατό καί νῆψι. Ξεύρετε ὅτι οἱ ἀσκηταί φεύγανε στήν ἔρημο, ὄχι ἐπειδή ἀναζητοῦσαν ἥσυχην ζωή, ἀλλά διότι ἡ ἔρημος ἐθεωρεῖτο τό κατ’ ἐξοχήν βασίλειον τοῦ σατανᾶ. Διά τοῦτο ὁ Χριστός πῆγε πρῶτα στήν ἔρημον καί ἐνίκησε τόν διάβολον εἰς τό ἰσχυρότερόν του φρούριον. Ἔτσι καί ἐδῶ πού τόσα χρόνια ὁ σατανᾶς βασιλεύει ἀνενόχλητα, πρέπει νά πολεμηθῇ».

Φοβερός ὁ λόγος του ὅτι χρειάζονταν στήν Ἀμερική μερικοί ἱεραπόστολοι Ἁγιορεῖτες γιά νά εἰσέλθουν στήν «βασιλεία τοῦ Σατανᾶ» καί νά καθαρισθῆ ἡ ἀτμόσφαιρα ἀπό τά δαιμόνια «μέ τό ὀρθόδοξο θυμιατό καί νῆψι», δηλαδή μέ τήν προσευχή καί τήν νήψη!

Σέ ἄλλη ἐπιστολή του (19-11-1959) κάνει λόγο γιά τήν συνοδεία τοῦ ἀειμνήστου Γέροντος Ἰωσήφ τοῦ Ἡσυχαστοῦ καί ἀναφέρεται στόν μακαριστό Γέροντα Ἐφραίμ, πού τελικά πῆγε στήν Ἀμερική: «Εἴχατε γνωρίσει τόν Ἐφραίμ τοῦ Ἰωσήφ». Σάν νά «προφήτευε» τήν παρουσία του στήν Ἀμερική.

Σέ ἄλλη ἐπιστολή του (10-12-1960) ἐπιμένει στό θέμα ἱδρύσεως Μοναστηριοῦ στήν Ἀμερική: «Οἱ ἐδῶ ὀρθόδοξοι ἔχουν μεγάλην ἀνάγκην ἀπό καλό μοναστῆρι». Ἐκφράζει τήν ἐπιθυμία τῶν Ὀρθοδόξων τῆς Ἀμερικῆς γιά ἀπόκτηση ἑνός Μοναστηριοῦ.

Σέ μιά ἐπόμενη ἐπιστολή του (15-8-1962) ἐξακολουθεῖ νά ἐπιμένη στήν ἵδρυση μιᾶς ὀρθόδοξης Ἱερᾶς Μονῆς: «Πρέπει πάσῃ θυσίᾳ ὁ μοναχισμός ὁ πραγματικός νά ἐνισχυθῇ καί νά αὐξηθῇ πνευματικῶς καί διδασκαλικῶς καί ἡγετικῶς. Ἄλλως, διατρέχομεν μεγάλον κίνδυνον».

Ἡ ἀγωνία του εἶναι μεγάλη, γιατί γνωρίζει ὅτι μόνον ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία μέσα ἀπό τόν ἡσυχαστικό μοναχισμό πού ἐκφράζει τήν παράδοση τῆς Φιλοκαλίας τῶν ἱερῶν Νηπτικῶν γιά τήν καθαρτική, φωτιστική καί θεοποιό ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ μπορεῖ νά διαφοροποιηθῆ ἀπό τίς ἄλλες χριστιανικές παραδόσεις.

Εἶχε δέ συνειδητοποιήσει ὅτι σέ ὅλες τίς συναντήσεις τῶν ὀρθοδόξων μέ τούς ἄλλους Χριστιανούς δέν γινόταν λόγος γιά τόν πόλεμο ἐναντίον τοῦ διαβόλου, τῆς ἁμαρτίας καί τοῦ θανάτου, πού εἶναι ἡ βάση τῆς ὀρθοδόξου θεολογίας.

Καί ἐπειδή δέν εὕρισκε ἀνταπόκριση, γι’ αὐτό καί ἔγραψε σέ μία ἐπιστολή του (2-11-1958): «Ὁ Θεός νά μᾶς λυπηθῇ. Τόσο ἁμαρτωλοί εἴμεθα πού πρέπει νά ἔχωμεν

αἱρετικούς νά μᾶς ποιμαίνουν; Πάντως ἐάν γίνουν τέτοια πράγματα, δέν γνωρίζω τί θά γίνῃ».

Αὐτά τά ἴδια ἔγραφε σέ μιά ἐπιστολή του (11-5-1958) καί στόν π. Γεώργιο Φλωρόφσκι. Τοῦ μιλοῦσε γιά τήν δυνατότητα μεταφύτευσης στήν Ἀμερική μιᾶς μοναχικῆς κοινότητας ἀπό τό Ἅγιον Ὄρος «ὥστε νά χρησιμεύση ὡς πυρήνας γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς πνευματικῆς ζωῆς στόν λαό μας σέ παραδοσιακές βάσεις».

Αὐτές ἦταν οἱ ἀνησυχίες τοῦ π. Ἰωάννου Ρωμανίδη καί ζητοῦσε νά λυπηθῆ ὁ Θεός τούς Χριστιανούς τῆς Ἀμερικῆς.

Καί ὁ Θεός ἄκουσε τήν ἀγωνία του καί τήν ἐπιθυμία τοῦ λαοῦ του καί ἔστειλε στήν Ἀμερική τόν Γέροντα Ἐφραίμ τόν Φιλοθεΐτη ὑποτακτικό τοῦ Ἰωσήφ τοῦ ἡσυχαστοῦ γιά νά ἱδρύση δέκα ἐννιά (19) Ὀρθόδοξα Μοναστήρια στήν Ἀμερική καί τόν Καναδᾶ, μέσα ἀπό τά ὁποῖα διδάσκεται ἡ ὀρθόδοξη ἀσκητική διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας καί ἡ μάχη τῶν Χριστιανῶν ἐναντίον τοῦ διαβόλου, τῆς ἁμαρτίας καί τοῦ θανάτου.

Ὁ Γέροντας Ἐφραίμ συνέλαβε αὐτήν τήν ἀγωνία καί τόν πόθο τῶν ἀνθρώπων καί ὕστερα ἀπό πληροφορία πού ἔλαβε ἀπό τόν Θεό, ἄφησε τήν ἡσυχία τοῦ Ἁγίου Ὄρους καί ἀνοίχθηκε μέσα στόν Ὠκεανό τῶν ποικίλων ρευμάτων καί κυμάτων καί μέσα στήν ἐρημία τῶν μεγαλουπόλεων γιά νά κηρύξη «Ἰησοῦν Χριστόν καί τοῦτον ἐσταυρωμένον» (Α΄ Κορ. β΄, 2), μέ ὁσιακή, προφητική, ἀποστολική καί μαρτυρική δύναμη καί ἐνέργεια.

Ἀπό τίς πολλές ἐπισκέψεις μου στήν Ἀμερική, ἀπό τήν ἐπικοινωνία μου μέ Ἡγουμένους τῶν Μοναστηριῶν πού ἐκεῖνος δημιούργησε καί μέ πολλούς λαϊκούς πού ἦταν δικά του πνευματικά παιδιά, ἔχω προσωπική γνώση τοῦ μεγάλου ἔργου πού ἐπιτέλεσε μέσα ἀπό τίς μοναστικές ἀδελφότητες, τίς ὁποῖες ἐκεῖνος δημιούργησε καί τίς κατηύθυνε μέ τόν ἀκοίμητο καθαρό νοῦ του.

Νομίζω τά πνευματικά του παιδιά θά γράψουν γιά τό μεγάλο αὐτό ἔργο, πού γίνεται στήν Ἀμερική, μέ τό ὁποῖο δίνονται αὐθεντικά κριτήρια γιά νά διακρίνεται ἡ Ὀρθόδοξη Παράδοση ἀπό ἄλλες Χριστιανικές καί μή παραδόσεις.

Καί ὅλο αὐτό τό ἔργο ἐπιτελεῖται μέ σημεῖα καί θαύματα, πού συνοδεύουν πάντοτε τόν ἀποστολικό του λόγο, σύμφωνα μέ τόν λόγο τοῦ Χριστοῦ, πού εἶπε: «σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύσασι ταῦτα παρακολουθήσει· ἐν τῷ ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσι· γλώσσαις λαλήσουσι καιναῖς· ὄφεις ἀροῦσι· κἂν θανάσιμόν τι πίωσιν, οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψει· ἐπὶ ἀρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσι, καὶ καλῶς ἕξουσιν» (Μᾶρκ. ιστ’, 17-18).

Ἔτσι ὁ μακαριστός Γέροντας Ἐφραίμ ἦταν ἕνας προφήτης, ἰσαπόστολος, μάρτυρας

καί ὅσιος καί ὡς τέτοιος εἰσῆλθε «εἰς τό κέντρον τῆς βασιλείας τοῦ σατανᾶ» καί δίδαξε ἕναν μοναχισμό καί χριστιανισμό πού «δέν ἀρέσει στόν διάβολο», ἀλλά ἀρέσει στόν Θεό.

3. «Ἡ Τέχνη τῆς σωτηρίας»

Ἀπό τότε πού ὁ Γέροντας Ἐφραίμ πῆγε στήν Ἀμερική δέν ἔχουμε συναντηθῆ. Δέν εἶχα τήν εὐλογία νά τόν ἐπισκεφθῶ στήν Ἱερά Μονή Ἀριζόνας. Ὅμως, εἶχα καί ἐξακολουθῶ νά ἔχω ἐπικοινωνία μέ δικά του πνευματικά παιδιά καί διά μέσου αὐτῶν ζητοῦσα τίς προσευχές του καί ἐκεῖνος μοῦ ἔστελνε διάφορους «προφητικούς λόγους» καί τήν ἀγάπη του.

Τοῦ ἔστελνα τά βιβλία πού ἐξέδιδα καί χαιρόταν. Μάλιστα χάρηκε ἰδιαίτερα γιά ἕνα ἀπό αὐτά, δηλαδή γιά τό πρῶτο βιβλίο πού ἔγραψα γιά τόν ἅγιο Παΐσιο τόν Ἁγιορείτη, καί μοῦ ἔστειλαν ἀπό τήν Ἱερά Μονή Ἀριζόνας φωτογραφία πού κρατᾶ στά χέρια του αὐτό τό βιβλίο, ἔνδειξη ὅτι ἀγαποῦσε πολύ τόν ἅγιο Παΐσιο.

Μερικές φορές μίλησα τηλεφωνικά μαζί του, τοῦ ἐξέφρασα τήν ἀγάπη μου καί ζητοῦσα τίς εὐχές του καί τήν ἀγάπη του γιά τήν διακονία μου. Ἡ μακαριστή Γερόντισσα Φωτεινή, Ἡγουμένη τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου (Πελαγίας) εἶχε ἀλληλογραφία μαζί του, ὅπου φαίνεται ἡ ὅλη προσωπικότητα τοῦ π. Ἐφραίμ καί τό πῶς καθοδηγοῦσε τούς μοναχούς. Κάποτε θά δημοσιεύσω αὐτήν τήν ἀλληλογραφία.

Μοῦ ἔκανε δέ ἐξαιρετική ἐντύπωση ὅτι διά μέσου τῶν πνευματικῶν του παιδιῶν μοῦ ζητοῦσε νά προλογίσω διάφορα βιβλία του, τά ὁποῖα ἐξέδιδε στήν ἀγγλική γλώσσα, ὅπως γιά παράδειγμα τό βιβλίο του μέ τίτλο «Ὁ Γέροντάς μου Ἰωσήφ, ὁ ἡσυχαστής καί σπηλαιώτης», πού περιλαμβάνει τίς ἐπιστολές τοῦ Γέροντός του Ἰωσήφ τοῦ Ἡσυχαστῆ. Ἐπειδή διακατεχόταν ἀπό ἐκκλησιαστικό φρόνημα, ἤθελε νά ἔχη πρόλογο ἀπό ἕναν Ἐπίσκοπο πού ἀγαπᾶ τόν μοναχισμό.

Ἀκόμη πιό μεγάλη ἐντύπωση μοῦ ἔκανε, ὅταν μοῦ ἔστειλε δακτυλογραφημένο τό βιβλίο του πού εἶχε σκοπό νά ἐκδώση μέ τίτλο «Ἡ τέχνη τῆς σωτηρίας» πού ἀποτελεῖται ἀπό ὁμιλίες πού ἔκανε στήν Ἱερά Μονή Φιλοθέου καί στήν Ἀμερική. Μέ τήν ταπείνωση πού τόν διέκρινε μοῦ ζήτησε νά τό διαβάσω καί νά ἐντοπίσω τυχόν σημεῖα πού ἔπρεπε νά διορθωθοῦν, ὥστε νά μήν παρεκκλίνουν ἀπό τήν ὀρθόδοξη θεολογία. Τό διάβασα στήν πρόχειρη μορφή μέ πολύ μεγάλη ἔμπνευση καί τοῦ ἀπέστειλα μερικά σημεῖα πού θά μποροῦσε ὁ ἴδιος νά διορθώση.

Μετά ἀπό αὐτό μοῦ ἔστειλε γράμμα μέ τό ὁποῖο μοῦ ἔλεγε ὅτι ὄχι μόνο γίνονταν ἀποδεκτά ὅλα ὅσα τοῦ πρότεινα, ἀλλά μέ προέτρεψε νά κάνω καί ἄλλες τυχόν ἀλλαγές καί χωρίς νά τόν ἐνημερώσω νά τά ἀποστείλω κατευθείαν στό

τυπογραφεῖο γιά ἔκδοση. Αὐτό δείχνει τήν ταπείνωση ἑνός μεγάλου ἐμπειρικοῦ Πατρός. Μέ παρακάλεσε δέ νά προλογίσω τό βιβλίο αὐτό στήν ἑλληνική γλώσσα.

Παραθέτω στήν συνέχεια τόν πρόλογο στό βιβλίο αὐτοῦ, πού γράφηκε τό 2003, δηλαδή πρίν 16 χρόνια, γιατί ἐκεῖ φαίνεται ἡ ἄποψή μου πού εἶχα γιά τόν Γέροντα Ἐφραίμ πρίν πολλά χρόνια. Ἔγραφα στόν πρόλογο:

*

«Αἰσθάνομαι ἰδιαίτερη καί ἐξαιρετική τιμή πού προλογίζω τόν πρῶτο τόμο τῶν ὁμιλιῶν τοῦ Γέροντος Ἐφραίμ, Προηγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Φιλοθέου Ἁγίου Ὄρους, κατόπιν παρακλήσεως τοῦ ἰδίου καί τῶν πατέρων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου Ἀριζόνας τῆς Ἀμερικῆς. Καί αὐτή ἡ αἴσθηση τῆς τιμῆς ξεκινᾶ ἀπό τό γεγονός ὅτι ὁ Γέροντας Ἐφραίμ εἶναι πεπειραμένος διδάσκαλος τῆς νηπτικῆς ζωῆς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μας.

Γνώρισα τόν Γέροντα Ἐφραίμ στό Ἅγιον Ὄρος καί μάλιστα τότε πού ἀσκεῖτο στήν Νέα Σκήτη καί διατηρῶ ἔντονα μέσα στήν μνήμη τῆς καρδιᾶς μου τήν εἰκόνα τοῦ φλογεροῦ ἀσκητοῦ πού εἶχε ἀδιάλειπτη μνήμη Θεοῦ, ἔμπνευση πνευματική. Πρόκειται γιά ἕναν ἀσκητή πού ἔζησε ἐμπειρικά τήν πνευματική ζωή καί γνώρισε ἐκ πείρας, τί εἶναι τά πάθη καί πῶς ὑπερβαίνονται, τί εἶναι ἡ θεοκοινωνία καί πῶς μπορεῖ κανείς νά τήν ἀποκτήση. Συγχρόνως, εἶναι ἕνας πεπειραμένος καί διακριτικός πνευματικός πατέρας καί ἐκφράζοντας τό ἐκκλησιαστικό του φρόνημα πού τόν διακρίνει, ὅπως καί κάθε πραγματικό ἡσυχαστή μοναχό, σέβεται καί τόν Ἐπίσκοπο τόν ὁποῖο παρακαλεῖ, μέ τήν ἄκρα ταπείνωσή του καί τό ἀταπείνωτο μεγαλεῖο του, νά προλογίση τίς ὁμιλίες του αὐτές.

Ὁπότε, βλέπουμε ἐδῶ τόν σύνδεσμο μεταξύ δύο χαρισμάτων μέσα στήν Ἐκκλησία, ἤτοι τῆς ζωῆς τοῦ μοναχοῦ καί τῆς διακονίας τοῦ Ἐπισκόπου. Καί αὐτό μοῦ θυμίζει ἔντονα τήν σχέση, ἀλλά καί τήν ταπείνωση, καί ὡς πρός τό σημεῖο αὐτό, μεταξύ τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου καί τοῦ Ἐπισκόπου Εὐρίπου Ἱεροθέου, ὅπως φαίνεται στίς ἐπιστολές τῶν δύο πού δημοσιεύονται στήν ἀρχή τοῦ Συμβουλευτικοῦ ἐγχειριδίου, ἤτοι περί φυλακῆς τῶν πέντε αἰσθήσεων.

Τά κείμενα, πού περιλαμβάνονται στό βιβλίο αὐτό, εἶναι ὁμιλίες πρός τούς μοναχούς καί μάλιστα σέ κοινοβιάτες, κυρίως, ἀπό ὅ,τι κατάλαβα, ὁμιλίες πρός τούς μοναχούς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Φιλοθέου τοῦ Ἁγίου Ὄρους, πού εἶναι πνευματικά του παιδιά καί τά καθοδηγεῖ στήν πνευματική ζωή.

Τό κεντρικό γνώρισμα τῶν ὁμιλιῶν αὐτῶν εἶναι ὅτι συνδυάζουν τήν θεολογία μέ τήν ποιμαντική. Βεβαίως, ὅταν κάνω λόγο γιά θεολογία δέν ἐννοῶ τήν ἀκαδημαϊκή γνώση, πού εἶναι χρήσιμη σέ μερικές περιπτώσεις τῆς ἱστορικῆς ζωῆς τῆς

Ἐκκλησίας, ἀλλά τήν θεολογία ὡς χάρισμα, ὡς ἐμπειρία τοῦ Θεοῦ καί γνώση τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ, ὡς γνώση τῶν ἀκτίστων ρημάτων, τά ὁποῖα στήν συνέχεια μεταφέρονται ὡς διδασκαλία μέ κτιστά ρήματα καί νοήματα.

Ὁ ἴδιος ὁ Γέροντας Ἐφραίμ ἔκανε ὑπακοή σέ ἐξαγιασμένο Γέροντα, τόν Γέροντα Ἰωσήφ τόν ἡσυχαστή, ἔζησε τήν νοερά προσευχή, μέ τήν καθοδήγηση τοῦ ἐρημίτου καί ἡσυχαστοῦ αὐτοῦ Γέροντος, βίωσε τήν «πρώτη χάρη» καί στήν συνέχεια καί τήν «δεύτερη χάρη», ὅπως πολύ σοφά ἔλεγε ὁ Γέροντας Ἰωσήφ, καί ἔπειτα ἀπέκτησε τήν διάκριση τῶν πνευμάτων, πού εἶναι τό πραγματικό θεολογικό χάρισμα.

Αὐτή ἡ θεολογία γίνεται στήν συνέχεια ποιμαντική ἐπιστήμη πού προσφέρεται γιά τήν ποιμαντική καθοδήγηση τῶν πνευματικῶν παιδιῶν. Ὁπότε, ἕνας τέτοιος θεολόγος γνωρίζει ἀπό τήν πείρα του, ποιά ἦταν ἡ κατάσταση τοῦ Ἀδάμ πρό τῆς παρακοῆς καί τῆς πτώσεως, ἀφοῦ τότε βρισκόταν στόν φωτισμό τοῦ νοῦ· ποιές ἦταν οἱ φοβερές συνέπειες τῆς πτώσεως, ἀφοῦ ἀμαυρώθηκε τό κατ’ εἰκόνα, σκοτίσθηκε ὁ νοῦς καί διαστρεβλώθηκαν ὅλες οἱ δυνάμεις τῆς ψυχῆς, οἱ ὁποῖες ἀπέκτησαν τήν παρά φύση κίνησή τους, μέ ἀποτέλεσμα νά δημιουργηθοῦν τά πάθη ὅπως τά γνωρίζουμε ἐμεῖς σήμερα. Στήν συνέχεια, ἕνας τέτοιος θεολόγος γνωρίζει τήν ἀσκητική- νηπτική- ἡσυχαστική μέθοδο, ἤτοι τήν ὑπακοή, τήν νήψη, τήν προσευχή, τήν νοερά ἡσυχία, διά τῆς ὁποίας ὁ ἄνθρωπος ἐλευθερώνεται ἀπό τήν κυριαρχία τοῦ διαβόλου, τοῦ θανάτου καί τῆς ἁμαρτίας καί ἀποκτᾶ τήν κοινωνία μέ τόν Θεό «ἐν προσώπῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ», φθάνει μάλιστα μέχρι τήν θέατῆς δόξης τοῦ Θεοῦ στήν ἀνθρώπινη σάρκα τοῦ Λόγου, πού εἶναι ὁ Παράδεισος.

Φαίνεται, λοιπόν, ὁ στενός σύνδεσμος μεταξύ θεολογίας καί ποιμαντικῆς, μεταξύ πνευματικῆς γνώσεως καί ποιμαντικῆς διακονίας τῶν ἀνθρώπων. Μόνον ὅσοι ἔχουν γνώση τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ ἐμπειρικά, μποροῦν νά βοηθήσουν τούς ἀνθρώπους νά ἀπαλλαγοῦν ἀπό τήν κυριαρχία τῶν παθῶν, τοῦ διαβόλου καί τοῦ θανάτου, πού συνιστᾶ τήν ἀληθινή ποιμαντική τῆς Ἐκκλησίας. Ἄν δέν ἔχη κανείς αὐτές τίς προϋποθέσεις, τότε ὁμιλώντας θά κάνη ὡραιολογία ἀντί θεολογία καί αἰσθητική ἀντί ἀσκητική.

Μέσα στά πλαίσια αὐτά κινοῦνται καί οἱ ὁμιλίες τοῦ Γέροντος Ἐφραίμ. Καί ὅπως γίνεται ἀντιληπτό, τό ὑλικό τό ὁποῖο χρησιμοποιεῖ, προέρχεται ἀπό τήν Ἁγία Γραφή, πού εἶναι ὁ λόγος τῶν Προφητῶν καί τῶν Ἀποστόλων, τῶν αὐτοπτῶν μαρτύρων τοῦ ἀσάρκου καί σεσαρκωμένου Λόγου· ἀπό τά κείμενα τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, τῶν διαδόχων τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καί τῶν φορέων τῆς ἀποκαλυπτικῆς ἐμπειρίας τῆς Πεντηκοστῆς· ἀπό τό Γεροντικό καί τά Συναξάρια τῆς Ἐκκλησίας, στά ὁποῖα φαίνεται ἡ ζωή τῶν πραγματικῶν καί ἐξαγιασμένων μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, πού ταυτόχρονα εἶναι τά μέλη, ὄχι τοῦ

μυστικοῦ, ἀλλά τοῦ πραγματικοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ· καί ἀπό διηγήσεις ἀπό καί γιά ἐξαγιασμένους ἀσκητές τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Καί πάνω ἀπό ὅλα, τά κείμενα αὐτά πλάθονται μέσα στήν προσωπική ἐμπειρία τοῦ Γέροντος Ἐφραίμ, γι' αὐτό καί προσφέρονται μέ αὐθεντικότητα, ἁπλότητα, ἡρεμία, πραότητα, πού εἶναι καρποί τῆς ὀρθοδόξου ἡσυχίας.

Διάβασα τίς ὁμιλίες αὐτές πού δημοσιεύονται στόν πρῶτο αὐτόν τόμο, μέ προσοχή καί προσευχή, τίς περισσότερες μέσα στήν ἡσυχία τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου τῆς Ἀμπελακιωτίσσης τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μου. Διαβάζοντας τά κείμενα αὐτά ὠφελήθηκα πνευματικά, μοῦ δημιουργήθηκε κατάσταση προσευχῆς. Καί τό κυριότερο, εἶδα νά παρουσιάζεται πῶς ἦταν ὁ ἄνθρωπος πρό τῆς πτώσεως, ποῦ ἔφθασε μετά τήν πτώση του καί πῶς μπορεῖ νά ἀπαλλαγῆ ἀπό τό κράτος τοῦ θανάτου.

Πράγματι, οἱ ὁμιλίες αὐτές εἶναι ζωντανές, ἀφυπνιστικές, δημιουργοῦν ἔμπνευση καί μετάνοια, πού εἶναι τά γνωρίσματα μιᾶς ἀληθινῆς ὀρθοδόξου διδαχῆς. Οἱ ὁμιλίες αὐτές, ὅπως συμβαίνει καί μέ λόγους ἀνθρώπων πού ἔχουν τό Ἅγιον Πνεῦμα καί ἀπέκτησαν κοινωνία μέ τόν Χριστό διά τῆς ἱερᾶς ἡσυχίας, δίνουν τήν αἴσθηση ὅτι ὁ νοῦς τοῦ ὁμιλοῦντος κινεῖται πέρα ἀπό τά ἀνθρώπινα καί προσανατολίζουν τόν ἀναγνώστη σέ μιά ἄλλη αἴσθηση τῶν πραγμάτων, πέρα ἀπό τήν ἐνέργεια τῶν παθῶν καί τοῦ θανάτου μέ ὅλη τήν πνευματική σημασία τῆς λέξεως καί καταστάσεως αὐτῆς.

Ὅταν τέλειωσα τήν ἀνάγνωση τῶν ὁμιλιῶν αὐτῶν ἦλθε στόν νοῦ μου τό χωρίο τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «Μηδείς ὑμᾶς καταβραβευέτω θέλων ἐν ταπεινοφροσύνῃ καί θρησκείᾳ τῶν ἀγγέλων, ἃ μή ἑώρακεν ἐμβατεύων, εἰκῇ φυσιούμενος ὑπό τοῦ νοός τῆς σαρκός αὐτοῦ, καί οὐ κρατῶν τήν κεφαλήν, ἐξ οὗ πᾶν τό σῶμα διά τῶν ἁφῶν καί συνδέσμων ἐπιχορηγούμενον καί συμβιβαζόμενον αὔξει τήν αὔξησιν τοῦ Θεοῦ» (Κολ. β΄, 18-19).

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐδῶ κάνει λόγο γιά μιά κατάσταση τῆς ἐποχῆς ἐκείνης πού ἀναφερόταν στήν θρησκεία τῶν ἀγγέλων καί σέ ὁράματα πού προέρχονταν ἀπό τόν σαρκικό πεπτωκότα ἄνθρωπο. Ὅμως μποροῦμε νά ἰσχυρισθοῦμε ὅτι καί σήμερα ὑπάρχουν πολλές θρησκεῖες ἀγγέλων – δαιμόνων, πού στηρίζονται στήν φυσίωση τοῦ νοῦ τῆς σαρκός, σέ διανοήματα φανταστικά, σέ ὁράματα δαιμονικά καί σέ κοινωνιολογικά σχήματα καί ὄχι στήν αὐθεντική διδασκαλία πού εἶναι ἀπόρροια τῆς συνδέσεως μέ τόν Χριστό, τήν κεφαλή τῆς Ἐκκλησίας. Ὁπότε, ἰσχύει καί ἐδῶ ὁ λόγος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «Εἰ οὖν ἀπεθάνετε σύν τῷ Χριστῷ ἀπό τῶν στοιχείων τοῦ κόσμου, τί ὡς ζῶντες ἐν κόσμῳ δογματίζεσθε;» (Κολ. β΄, 20).

Ζώντας σέ μιά τέτοια ἐκκοσμικευμένη κοινωνία πού πολλές φορές ἐπηρεάζει καί

τήν ἐκκλησιαστική κατάσταση πρέπει νά ἀγωνιζόμαστε ταπεινά καί μέ ὅλες τίς ὀρθόδοξες ἐκκλησιαστικές προϋποθέσεις, πού περιγράφουν οἱ διδασκαλίες τῶν ἁγίων, τῶν πραγματικῶν μελῶν τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, νά συνδεόμαστε στενά μέ τήν κεφαλή τῆς Ἐκκλησίας πού εἶναι ὁ Χριστός, καί ὡς μέλη τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ νά τρεφόμαστε ἀπό τήν κεφαλή, νά συγκροτούμαστε ἀπό αὐτήν καί νά αὐξανόμαστε πνευματικά, δηλαδή ἡ ὅλη ὕπαρξή μας νά «αὔξη τήν αὔξησιν τοῦ Θεοῦ». Ὁ σκοπός τῆς ζωῆς μας πρέπει νά εἶναι νά αὐξανόμαστε κατά Θεόν καί νά προχωροῦμε ἀπό τήν πτωτική κατάστασή μας μέχρι τόν Παράδεισο, ἀπό τήν ἐξάρτησή μας στόν διάβολο μέχρι τήν θεώση, πού εἶναι ἡ αὔξηση τοῦ Θεοῦ.

Σέ αὐτήν τήν πνευματική αὔξηση συντελοῦν καί οἱ ὁμιλίες αὐτές τοῦ Γέροντος Ἐφραίμ, οἱ ὁποῖες μοῦ θύμισαν, ὄχι μόνον μιά αὐθεντική μοναχική διδασκαλία, ἀλλά καί τό «πνεῦμα» τοῦ Ἁγίου Ὄρους ὅπως τό συνάντησα τήν δεκαετία τοῦ ’60 καί ’70, καί ὅπως τό συναντῶ καί σήμερα σέ ἐξαγιασμένους ἁγιορεῖτες μοναχούς πού ζοῦν τήν ἀσκητική – ἡσυχαστική ζωή.

Αἰσθάνομαι τήν ἀνάγκη νά εὐχαριστήσω τόν σεβαστό Γέροντα Ἐφραίμ γιά τούς κόπους πού κατέβαλε νά ἀποκτήση τήν γνώση τοῦ Θεοῦ, τῆς ὁποίας εὔχυμος καρπός εἶναι οἱ ὁμιλίες αὐτές, καί τόν παρακαλῶ νά προσεύχεται καί γιά μένα καί γιά ὅλους ὅσοι ἀσχολούμαστε μέ τήν ποιμαντική διακονία τῶν ἀνθρώπων, ὥστε νά μή χάσουμε τόν βαθύτερο καί οὐσιαστικότερο σκοπό τῆς ποιμαντικῆς διακονίας πού εἶναι νά ὁδηγοῦμε τούς ἀνθρώπους, πρωτίστως τόν ἑαυτό μας, ἀπό τό κατ’ εἰκόνα στό καθ’ ὁμοίωση, ἀπό τόν σκοτασμό τοῦ νοῦ στόν φωτισμό καί τήν θέωση. Γιατί, πρέπει νά τό ἀντιληφθοῦμε καλά ὅτι ὁ Χριστιανισμός δέν ἔχει σκοπό ἁπλῶς νά ἐξασκῆ ἕνα κοινωνικό ἔργο, ἀλλά κατά τόν εὔστοχο λόγο τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης “Χριστιανισμός ἐστί τῆς θείας φύσεως μίμησις”» (Αὔγουστος 2003).

*

Ὁ Γέροντας Ἐφραίμ ὁ Ἁγιορείτης, ὁ Ἀριζονίτης καί ὁ Οἰκουμενικός διδάσκαλος τῆς ἡσυχίας ἀπεδείχθη, ὅπως μοῦ εἶπε ἕνας εὐλογημένος μοναχός καί ὅπως φάνηκε ἀπό ὅσα ἔγραψα προηγουμένως, ὅσιος ἀσκητής, μέ ἡσυχαστική παράδοση καί ζωή, ἰσαπόστολος τοῦ Χριστοῦ πού φώτισε τήν Ἀμερική μέ τόν ἡσυχαστικό Ἀθωνικό μοναχισμό, μάρτυρας διότι πολέμησε τίς ποικιλώνυμες σατανικές δυνάμεις, ἀλλά καί προφήτης διότι μέ τόν διορατικό του νοῦ ἔβλεπε τά προβλήματα πού ὑπάρχουν στήν σημερινή ἐποχή μεταξύ τῶν Χριστιανῶν καί τά ἀντιμετώπιζε «ἐν πνεύματι καί δυνάμει» Ἠλιού τοῦ Προφήτου. Ὁ Θεός θά στηρίζη τά ἔργα τῶν χειρῶν του, τά Μοναστήρια του πού μέ κόπο τά δημιούργησε καί τά καθοδήγησε.

Ταπεινά ζητῶ τίς εὐχές του καί τίς προσευχές του πρός τόν Κύριο γιά ὅλους τούς ὀρθοδόξους Χριστιανούς, κληρικούς καί λαϊκούς, μεταξύ τῶν ὁποίων καί γιά τήν ἐλαχιστότητά μου. Ἡ μνήμη του θά παραμείνη αἰώνια στούς ἀνθρώπους πού τόν

ἀγάπησαν, ἀλλά κυρίως στήν μνήμη τῆς Ἐκκλησίας.